

POSTANOWIENIE

Dnia 2 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Szanciło

w sprawie z wniosku W. N.
przy uczestnictwie W. N. i K. N.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 2 czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy i uczestniczki postępowania
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 5 czerwca 2019 r., sygn. akt V Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. orzeka, że wnioskodawca i uczestnicy ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy W. N. i uczestniczki K. N. od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 czerwca 2019 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakteru skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z dnia 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18, niepubl.). Wskazano m.in. że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przysądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony – co należy podkreślić – wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Zdaniem skarżących, w sprawie występują istotne zagadnienia prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy zapis rzeczy lub prawa majątkowego uczyniony w testamencie notarialnym sporządzonym przed dniem 23 października 2011 r., tj. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. nr 85, poz. 458), gdy otwarcie spadku nastąpiło już pod rządem nowych przepisów, należy uznać w każdym przypadku za zapis windykacyjny w rozumieniu art. 981¹ § 1 k.c., pomimo że w dacie testowania mógł to być jedynie zapis „zwykły” i to bez względu na treść rozporządzenia”.

Należy podkreślić, że istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa. Powołanie się przez skarżących na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienia SN: z dnia 28 listopada 2003 r., II CK 324/03, niepubl.; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, niepubl.; z dnia 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07 niepubl.; z dnia 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07 niepubl.; z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05 niepubl.; z dnia 10 maja 2019 r., I CSK 627/18, niepubl.).

Argumentacja prawna powołana przez skarżących nie pozwala zaś przyjąć, aby zagadnienie to mogło – z punktu widzenia okoliczności rozstrzyganej sprawy – zostać uznane za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zostało ono dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowej judykaturze Sądu Najwyższego, w szczególności w uchwale z dnia 7 lutego 2014 r. (III CZP 95/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 112), która dotyczyła dokładnie takiej sytuacji, jaka jest podnoszona w skardze kasacyjnej, a mianowicie testament został sporządzony przed dniem wejścia w życie powołanej nowelizacji kodeksu cywilnego, zaś otwarcie spadku – po tym dniu. Co istotne, nie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli we wcześniejszym orzecznictwie Sąd Najwyższy wyraził już pogląd na określony temat, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że Sąd Okręgowy dokonał – zgodnie ze wskazaną uchwałą – oceny treści aktu notarialnego z dnia 3 kwietnia 1992 r. (k. 26), a ta treść jest jednoznaczna i nie wynika z niej, aby spadkodawca zobowiązał spadkobiercę do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby (art. 968 § 1 k.c.), co wypełniałoby znamiona zapisu zwykłego.

Wręcz przeciwnie, Sąd drugiej instancji dokonał wykładni oświadczenia w nim zawartego, a przedstawione pytanie abstrahuje zupełnie od tej kwestii. Spadkodawczyni wprost wskazała, że „zapisuje” synowi lokal mieszkalny, co nie sposób rozumieć inaczej niż jako oświadczenie, że po jej śmierci syn ma nabyć ten lokal. W żadnym zaś miejscu uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia nie wyrażono natomiast poglądu, że w każdym przypadku zapis rzeczy lub prawa majątkowego uczyniony w testamencie notarialnym sporządzonym przed dniem 23 października 2011 r. należy uznać za zapis windykacyjny w rozumieniu art. 981¹ § 1 k.c. Sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował wytyczne zawarte w powołanej uchwale i brak jest podstaw, aby ten pogląd kwestionować.

Wskazane zagadnienia prawne w rzeczywistości stanowi pytanie o prawidłowość zastosowania przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa, na tle wskazanych okoliczności faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). W związku z tym przedstawione pytanie stanowi w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną prawną Sądu drugiej instancji oraz próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonania przez Sąd drugiej instancji ustaleń faktycznych i oceny prawnej w sprawie, co nie jest celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę przedsądu przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c., tym bardziej, że wniosek o zasądzenie kosztów postępowania został sformułowany w odpowiedzi na skargę kasacyjną w nieprawidłowy sposób (pkt 2 s. 2 tej odpowiedzi).

aj